امروز

روزنامه اقتصادی

دوشنبه ۱۳ دی ۱۴۰۰ / ۳ ژانویه ۲۰۲۲ / شماره ۹۶۷ / ۸ صفحه / سال سوم / ۲۰۰۰ تومان

«امروز» در مورد تقویت دیپلماسی اقتصادی در بازارهای منطقه‌ای گزارش می دهد ۱

تثبیت دامنه نفوذ ایران در اقتصاد کشورهای همسایه

صفحه ۲

عضو اتاق بازرگانی ایران:

تاثیر سموم چینی نتیجه تهاتر بی‌قید و شروط است

مالیات جدید بر واردات کالاهای اساسی؛ از امروز ۲

شوک قیمتی دولت به بازار مواد غذایی

صفحه ۲

احتمال خرید هواپیماهای روسی با نفت ایران

صفحه ۳

سود سهام ۲۳۶ شرکت از طریق سجام واریز شد

وزیر راه و شهرسازی ۷

هنوز سن مجردها برای ثبت نام نهضت ملی مسکن نهایی نشده است

صفحه ۱

به اندازه ۱۰ سال آینده در قشم زمین فروختند

هشدار به عواقب خطرناک طرح بنزینی دولت ۲

دولت ابزاری پیدا کرده که به دست خود مردم بنزین را گران کند

تبلور شجاعت و تدبیر در یک قهرمان

دکتر طاهره منصف: فعالیت‌های سیاسی و نظامی، دو حوزهٔ حساس، حیاتی و مهم کشورها و دولت‌ها محسوب می‌شود. در حوزهٔ سیاسی، مسائل مهم کلان اجتماعی و سیاسی به محل بحث و اجرا گذاشته می‌شود و در حوزهٔ نظامی نیز امنیت و افزایش توان نظامی و همچنین عملیات‌های برون‌مرزی از شاخص‌های مهم و حیاتی محسوب می‌شود. اصولاً، اعتقاد بر این است که در این دو حوزه افرادی در مسند امور قرار بگیرند که دارای ویژگی‌های برجسته و خاصی باشند؛ زیرا در غیر این صورت با اتخاذ رویه‌های اشتباه و ناصواب ضررهای جبران‌ناپذیری به کشور یا دولت وارد می‌شود. برخی ویژگی‌ها مکمل محسوب می‌شوند و درصورتی‌که یکی بدون دیگری در فردی موجود باشد، زمینه‌های اشتباه محاسباتی و یا استراتژیکی فراهم می‌شود. به‌عنوان نمونه، دو ویژگی شجاعت و تدبیر را می‌توان نام برد که به‌صورت کلی مکمل یکدیگرند؛ زیرا شجاعت درصورتی‌که با تدبیر و دوراندیشی توأمان نباشد، می‌تواند زمینه‌های اتخاذ تصمیمات اشتباه تاکتیکی و استراتژیکی را فراهم کند. از سوی دیگر، چنانچه تدبیر بدون ویژگی شجاعت در نظر گرفته شود، ممکن است رهبران و یا نخبگان با وجود اینکه استراتژی‌ها و تاکتیک‌های مناسب را در یک برهه یا در یک خصوص تشخیص می‌دهند فاقد اراده و شجاعت کافی برای اتخاذ آن تصمیم باشند و در نتیجه با وجود اینکه به رویهٔ نادرست خود آگاه‌اند، ممکن است این روند نامناسب را همچنان ادامه دهند. بنابراین، دو ویژگی شجاعت و تدبیر را به‌عنوان دو ویژگی مکمل می‌توان لازمه و ضرورت اساسی برای نخبگان و رهبران در حوزهٔ نظامی و سیاسی در نظر گرفت. سردار سلیمانی، بیشتر به‌واسطهٔ فعالیت‌های نظامی و عملیاتی در مناطق برون‌مرزی علیه رژیم صهیونیستی و آمریکا شناخته می‌شود. بنابراین، وجههٔ ایشان در بُعد داخلی و خارجی بیشتر با فعالیت‌های نظامی و نظامی‌گری شناخته می‌شود. بااین‌حال، فرمانده نظامی باید دارای قابلیتی باشد که طیف وسیعی از شهروندان یک جامعه یا چند ملت وی را به‌عنوان شخصیت مورد احترام در نظر بگیرند. از آنجایی که سردار سلیمانی، حتی میان برخی گروه‌های مخالف جمهوری اسلامی نیز دارای محبوبیت است و همچنین ملت‌های مسلمان منطقه که دارای روحیهٔ آمریکاستیزی و ضدیت با رژیم صهیونیستی دارند، او را تکریم می‌کنند. در خصوص شجاعت سردار سلیمانی در حوزهٔ عملیات‌های نظامی و نظامی‌گری تقریباً اتفاق‌نظر بین‌المللی وجود دارد. حضور در خط مقدم مبارزه با تروریسم، آن هم داعش یکی از خشن‌ترین و افراط‌گرایانه‌ترین انواع آن، نشان‌دهندهٔ شجاعت بی‌حدواندازهٔ سردار سلیمانی در نبردهای میدانی بوده است. در حوزهٔ سیاست نیز شجاعت و تدبیر سردار سلیمانی موجب شد که هرگز وارد جناح‌بندی‌ها و بازی‌های سیاسی نشود، ولی در عین حال مواضع سیاسی خود را با شجاعت بیان می‌کرد. در مجموع و به‌صورت خلاصه می‌توان دو ویژگی شجاعت و تدبیر را در ساحت شخصیتی سردار سلیمانی در دو حوزهٔ سیاسی و نظامی تشخیص داد. ایشان در حوزهٔ نظامی با وجود اینکه در چندین جبهه به‌صورت هم‌زمان درگیر بود و گاهی نیز از نظر تجهیزات و نیرو جبههٔ متخاصم نسبت به محور مقاومت جایگاه برتری داشته است، بااین‌حال، در موارد متعددی سیاست‌های دشمنان توسط سپاه قدس و محور مقاومت با هدایت سردار سلیمانی به شکست انجامید.

خبر

سرپرست منطقه آزادقشم:

به اندازه ۱۰ سال آینده در قشم زمین فروختند

سرپرست منطقه آزاد قشم اظهار داشت: تامین مالی از محل فروش اراضی بدترین شیوه مدیریتی است و به تعبیری در قشم به اندازه ۱۰ سال آینده زمین فروخته شده است و امروز عمده درگیری و پرونده‌های قضایی ما مربوط به فروش زمین در سال‌های گذشته است.

به گزارش ایلنا، افشار فتح اللهی در نشست خبری دیروز با اشاره به برنامه‌های منطقه آزاد قشم برنامه‌های کوتاه مدت، میان مدت و بلندمدت منطقه آزاد قشم تا افق ۱۴۰۴ و ۱۴۰۸ اظهار داشت: منطقه آزاد قشم تا به امروز هیچ برنامه مطالعاتی و توسعه‌ای نداشته و این برنامه‌ها منطبق بر واقعیت‌ها هستند. سرپرست منطقه آزاد قشم در پاسخ به سوال ایلنا مبنی بر درآمدزایی از محل فروش اراضی در مناطق آزاد اظهار داشت: تامین مالی از محل فروش اراضی بدترین شیوه مدیریتی است و به تعبیری در قشم به اندازه ۱۰ سال آینده زمین فروخته شده است و امروز عمده درگیری و پرونده‌های قضایی ما مربوط به فروش زمین در سال‌های گذشته است. وی تاکید کرد: به هیچ عنوان فروش زمین نخواهیم داشت و آن را مساوی با خام فروشی می‌دانیم و برای تامین منابع به دنبال روش‌های جدید از طریق ابزار نوین هستیم و به هیچ وجه زمین نمی‌فروشیم مگر اینکه برای پروژه خاصی باشد. وی با اشاره به اسناد معروف به رفسنجان گفت: پیش از اینکه قشم منطقه آزاد شود در خانه‌ای در رفسنجان اسناد مالکیت اراضی برای قشم صادر شده است که این اسناد اساسا بیشتر از وسعت منطقه آزاد قشم هستند و ما این اسناد را غیرواقعی می‌دانیم چراکه در این اسناد فقط متراژ آمده و هیچ ابعاد و نقشه‌ای وجود ندارد.

وی در پاسخ به این سوالی که این نقشه‌ها در اختیار چه کسانی هستند گفت: همانطور که گفتم این نقشه‌ها قبل از منطقه آزاد شدن قشم صادر شده‌اند و اکثر آن در اختیار بومی‌ها قرار دارد و کمیته‌ای را برای بررسی این نقشه‌ها و اسناد تشکیل داده‌ایم.

سرپرست منطقه آزاد قشم در پاسخ به سوالی مبنی بر تعیین تکلیف پروژه پل خلیج فارس اظهار داشت: سیاست ما این است که پروژه پل خیج فارس در این دولت ساخته شود و ردیف بودجه‌ای برای آن در بودجه ۱۴۰۱ دیده شده است، وی ادامه داد: برای ساخت پل خلیج فارس به ۳۰۰ میلیون یورو بودجه و اعتبارات نیاز داریم و این یک پروژه ملی در سطح کشور محسوب می‌شود از این رو بودجه‌ای دولتی برای آن در نظر گرفته شده است. فتح‌اللهی افزود: تا به امروز که بیش از یک دهه از کلنگ‌زنی پل خلیج فارس می‌گذرد برای این پروژه ۲۰۰ میلیارد تومان هزینه شده اما فقط چند پایه خشکی ساخته شده است که از مهمترین عوامل عدم پیشرفت فیزیکی این پروژه در طول یک دهه گذشته اختلافات مدیریتی بوده است چرا که برخی از مدیران اعتقادی به ساخت این پل نداشتند. وی تاکید کرد: پل خلیج فارس می‌تواند نقش تعیین کننده در منطقه داشته باشد و ساخت این پروژه خواست مردم منطقه آزاد قشم است.

«امروز» در مورد تقویت دیپلماسی اقتصادی در بازارهای منطقه‌ای گزارش می دهد

تثبیت دامنه نفوذ ایران در اقتصاد کشورهای همسایه

امروز - لیلا زمانی

دیپلماسی اقتصادی، به مفهوم اولویت یافتن موضوعات اقتصادی در سیاست خارجی، یکی از ابزارهای مهم در پیشبرد اهداف بلندمدت رشد و توسعه اقتصادی کشورها به حساب می آید. ایران با اتکاء به ویژگی های ممتاز جغرافیایی، منابع سرشار طبیعی و نیروی جوان و تحصیل کرده، در سه الی چهار دهه گذشته به دنبال بهره گیری بیشتر از امکانات و ظرفیت‌های داخلی در عرصه تعاملات اقتصادی جهان با استفاده از ابزارهای سیاست خارجی بوده است. به همین دلیل، موضوع دیپلماسی اقتصادی و استفاده از ابزارها و ظرفیت های سیاست خارجی برای پیشبرد اهداف توسعه ملی در دولت های مختلف پس از جنگ تحمیلی کمابیش مورد توجه قرار گرفت و در برنامه های توسعه و اسناد کلان راهبردی کشور نیز انعکاس یافت.

دولت‌های بعد از پیروزی انقلاب اسلامی به مقوله مهم و کلیدی دیپلماسی اقتصادی کمتر توجه کرده‌اند یا در اجرای آن موفق نبوده‌اند در حالی که دیپلماسی اقتصادی راهی موثر در راستای افزایش رشد و شکوفایی اقتصادی و مقاوم کردن اقتصاد کشور در برابر تحریم‌های اقتصادی است. دیپلماسی اقتصادی در جهان امروز یکی از ابزارهای کارآمد دولت‌ها برای تعامل در فضای بین المللی و دستیابی به اقتصاد جهانی محسوب می‌شود، بنابراین اولویت دادن به ارتباط اقتصادی سازنده و اثربخش با جهان در قالب دیپلماسی اقتصادی که از ظرفیت منافع اقتصاد جهانی برخوردار باشد، یک ضرورت اجتناب ناپذیر برای ایران است.

در اولویت قرار دادن دیپلماسی اقتصادی برای دسترسی بیشتر به بازارهای خارجی، تلاش برای جذب سرمایه گذاری مستقیم خارجی و اثرگذاری روی قوانین بین المللی در راستای پیشبرد منافع ملی می تواند به بهبود اقتصاد داخلی و فراهم سازی بسترهای موردنیاز برای گسترش تعامل با اقتصاد جهانی کمک کند. اما به نظر می رسد در چهار دهه گذشته هیچ یک از دولت‌ها نتوانسته‌اند به طور کامل این مقوله مهم را محقق کنند. سوال اینجاست که اهمیت و کارکرد دیپلماسی اقتصادی در روابط خارجی جمهوری اسلامی ایران با کشورهای دیگر و در حال توسعه چگونه است؟

ضرورت مقاوم کردن اقتصاد کشور

دیپلماسی اقتصادی راهی موثر در راستای افزایش رشد اقتصادی و مقاوم کردن اقتصاد کشور با توجه به بازگشت تحریم های اقتصادی است. برای رسیدن به چنین هدفی باید ایران اقتصاد قوی و اقتدار ملی داشته باشد. بنابراین دیپلماسی اقتصادی به مفهوم اهمیت یافتن مناسبات اقتصادی در روابط خارجی، یکی از ابزارهای مهم پیشبرد اهداف بلندمدت و راهبردی کشورها برای کمک به تحقق اهداف اقتصادی و در نهایت افزایش رشد و توسعه اقتصادی به حساب می آید. به همین دلیل، اولویت دولت های یازدهم و دوازدهم، دیپلماسی اقتصادی و توجه به همسایگان در برنامه دولت و وزارت امور خارجه است.

آثار تقویت روابط اقتصادی با همسایگان در دولت سیزدهم

تقویت سیاست همسایگی در بازارهای منطقه‌ای، باعث افزایش نفوذ ایران در منطقه و تثبیت دامنه نفوذ اقتصادی و تجاری در اقتصاد کشورهای همسایه می شود. این مهم نیازمند یک سیاست خارجی پویا و تقویت دیپلماسی اقتصادی است. در این راستا، توسعه روابط همه جانبه و پایدار با همسایگان، از مهم ترین راهبردها و اولویت های سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران در دولت سیزدهم به شمار می رود. این راهبرد آثار زیر را به دنبال دارد:

بازدارندگی در برابر منابع بی ثباتی و ناامنی منطقه ای

تقویت منافع ملی برای سیاست خارجی کشورهای در حال توسعه ضروری است. اقتصاد قوی به محیطی امن و با ثبات در پیرامون کشورها وابسته است و امنیت و ثبات منطقه ای نیز نیازمند وجود رشد و رفاه اقتصادی است. بعد از خروج از برجام، فشارهای اقتصادی و سیاسی ایالات متحده آمریکا علیه منافع کشور مشکلات مختلفی را در مقابل ایران به وجود آورده است. توجه هرچه بیشتر به اقتصاد مقاومتی و دیپلماسی اقتصادی با همسایگان با توجه به موقعیت جغرافیایی ایران به چند طریق از بی ثباتی و ناامنی منطقه ای جلوگیری می کند و در نتیجه، موجب رسیدن به اهداف استراتژیک و توسعه ای جمهوری اسلامی ایران است.

بازدارندگی در برابر آثار تحریم ها

با تقویت دیپلماسی اقتصادی با همسایگان از طریق جلوگیری از انزوای ایران به دلیل پرهزینه کردن سیاست های تحریمی و همچنین جلوگیری از برگشت پذیری تحریم ها، می‌توان از چالش ها و تهدیدات ناشی از تحریم ها جلوگیری کرد. با در نظر گرفتن جمعیت چند صد میلیونی همسایگان، می توان به بازار همسایگان به عنوان بازار مصرف و تامین کننده مواد اولیه نگاه کرد. در واقع، با استفاده از دیپلماسی اقتصادی، بازار همسایگان می تواند نقش بازارهای بزرگی را برای صادرات محصولات و خدمات ایران ایفا کند. به همین دلیل تحلیل روابط تجاری با همسایگان در راستای افزایش قدرت اقتصادی ایران اهمیت زیادی دارد.

دیپلماسی اقتصادی در خدمت توسعه کشور و منطقه

دیروز دکتر مهدی صفری معاون دیپلماسی اقتصادی وزارت امور خارجه در یادداشتی نوشت: جذب سرمایه برای پروژه‌های جذاب کشورمان، سرمایه‌گذاری در طرح‌های مختلف کشور، سرمایه‌گذاری مشترک با کشورهای همسایه با هدف رونق تولید و افزایش حجم تولیدات مشترک، جایگاه برجسته‌ای در اهداف و برنامه‌های اجرایی جمهوری اسلامی ایران دارد.

آیت‌الله رئیسی، رئیس جمهور محترم، تعامل حسنه و همکاری گسترده با همسایگان را به‌عنوان نقطه مرکزی دیپلماسی اقتصادی دولت سیزدهم تعیین کرده‌اند. چنین رویکردی در روند انتخاباتی مطرح و با استقبال عمومی مواجه شده است. ایشان بلافاصله پس از استقرار در نهاد ریاست جمهوری، ضمن صدور فرامینی، وزارت امور خارجه را به‌عنوان متولی اصلی این امر و سایر فعالان حوزه اقتصاد خارجی را به برنامه‌ریزی و اجرای این روند کنشگرایی منطقه محور ملزم ساختند.

دکتر امیرعبداللهیان، وزیر امور خارجه نیز در مجلس شورای اسلامی، صراحتاً از سهم ۴۰ درصدی دیپلماسی اقتصادی در برنامه‌های وزارت امور خارجه یاد کردند. ایشان بارها تصریح و تأکید داشتند که زندگی مردم را به برجام گره نخواهند زد و جمهوری اسلامی ایران از ظرفیت‌های بی‌پایان خدادادی خود برای رونق همه جانبه کشور و منطقه بهره‌برداری خواهد کرد.

بدین شکل تغییر فاز دیپلماسی اقتصادی کشور به سمت کنشگرایی هوشمند، متوازن، هدفمند و طبیعتاً تلاش مستمر برای تحقق اهداف و منافع ملی مشروع کشورمان با تمرکز بر تعامل حداکثری با همسایگان، عملاً آغاز شده است. همکاری‌های اقتصادی با همسایگان در پیشانی وظایف معاونت دیپلماسی اقتصادی وزارت امور خارجه قرار گرفت و عملگرایی برای تحقق شعار انقلابی سال ۱۴۰۰ رهبر معظم انقلاب اسلامی یعنی تولید، پشتیبانی‌ها و مانع زدایی‌ها، وارد فاز عملیاتی شد.

مراتب آمادگی جمهوری اسلامی ایران به‌عنوان یک کشور پیشرفته در ابعاد مختلف اقتصادی، برای رونق دیپلماسی و همکاری‌های اقتصادی با همسایگان در قالب سفرهای متقابل مقامات ارشد و خصوصاً همایش اخیر رؤسای نمایندگی‌های کشورمان به دول منطقه‌ای منعکس شد. عنوان شد که وزارت امور خارجه و جمهوری اسلامی ایران از تمامی اشکال همکاری‌های تجاری با کشورهای منطقه استقبال کرده و تنوع بخشی در امر صادرات و واردات با مساعدت دستگاه‌های مختلف کشورمان آغاز شده است.

علاقه‌مندی کشورمان به تبادل دانش و فناوری، تولید مشترک، همکاری‌های حوزه درمان، فنی و مهندسی، خدمات، کشاورزی و غیره و همچنین تلاش برای رفع موانع و مشکلات تجارت خارجی برای همسایگان تشریح و تبیین شد. کمبود آب و خشکسالی، مردم منطقه را با سختی مواجه کرده و لذا کشورمان برای همکاری‌های حوزه آب، آبرسانی و سوآب آب آمادگی دارد. موقعیت سوق الجیشی ایران برای خدمت به رونق منطقه از طریق توسعه و تقویت ترانزیت و کریدورهای مختلف و خطوط انرژی به همسایگان منعکس شده و آمادگی لازم فراهم است. در همین راستا تنوع مبادی ورودی و خروجی کالا، مسافر و انرژی و تنوع بخشی به صادرات و واردات هدفمند در دستور کار وزارت خارجه قرار دارد. جذب سرمایه برای پروژه‌های جذاب کشورمان، سرمایه‌گذاری در طرح‌های مختلف کشور، سرمایه‌گذاری مشترک با کشورهای همسایه با هدف رونق تولید و افزایش حجم تولیدات مشترک، جایگاه برجسته‌ای در اهداف و برنامه‌های اجرایی جمهوری اسلامی ایران دارد. بنابراین، وجهه‌ی ایشان در بُعد داخلی و خارجی بیشتر با فعالیت‌های نظامی و نظامی‌گری شناخته می‌شود. بنابراین، نتایج ملموسی به همراه داشته است که در گزارش‌های ریاست محترم جمهوری و وزیر محترم خارجه، شرح مختصری از آن اطلاع‌رسانی شد. تردیدی وجود ندارد که سیاست‌های اعتماد ساز دولت در داخل کشور و منطقه، در کنار دیپلماسی اقتصادی فعال، ابتکارات، ایده‌ها و طرح‌های در دست اقدام، منافع زایدالوصفی برای مردم کشورمان و منطقه خواهد داشت.

فرصت مغتنمی برای توفیق در مسیر تعامل سازنده با همسایگان فراهم شده و امید است کماکان شاهد استقبال حداکثری همسایگان از این روند باشیم. امید می‌رود که که تداوم دوستی‌ها و همکاری‌های ملل و دول منطقه، باعث شکوفایی و رونق روزافزون منطقه شود.

وضعیت نامناسب ایران در تنوع بخشی به محصولات صادراتی

مرکز پژوهش‌های مجلس اعلام کرد: شاخص پیچیدگی نشان می‌دهد که در ۵۰ سال اخیر وضعیت ایران در مقایسه با سایر کشورها نه تنها بهبود نیافته، بلکه بسیار بدتر شده و به رتبه ۸۸ (در سال ۲۰۱۶) رسیده است. مرکز پژوهش‌های مجلس در گزارشی به بررسی حوزه مطالعات دیپلماسی اقتصادی و اهمیت، رویکرد و ابزارهای این حوزه پرداخته است.

در این گزارش آمده است که البته در مورد دیپلماسی اقتصادی و سیاست‌های تجاری مطلوب اختلاف نظر و پارادایم‌های مختلفی وجود دارد که توجه به آنها و تصمیم گیری در مورد انتخاب آنها بر چگونگی دیپلماسی اقتصادی کشور مؤثر است.

پارادایم مرکانتیلیستم، پارادایم کلاسیک (لیبرال‌های اولیه) و نئوکلاسیک، پارادایم ساختارگرایی و جایگزینی واردات و پارادایم نئومرکانتلیسم، حمایت گرایی و ملی گرایی از پارادایم‌های اصلی سیاست تجاری است که مورد اخیر آن با توجه به بحران مالی سال ۲۰۰۸ میان کشورها عمومیت یافته و در آن دخالت و حمایت دولت‌ها در اقتصاد به ویژه در زمینه صنعت به شدت افزایش یافته است. در اجرای سیاست‌های تجاری و دیپلماسی اقتصادی ابزارهای متعددی وجود دارد که از ابزار کهن «خدمات کنسولی» تا ابزار نوین «آی دیپلماسی» را دربرمی گیرد. برخی صاحب نظران تحریم را نیز جزو ابزارهای دیپلماسی اقتصادی می‌دانند.

دیپلماسی اقتصادی بازیگران خارجی و داخلی خود را دارد که در این گزارش به طور مختصر به آنها اشاره شده است.

در زمینه بازیگران خارجی سازمان‌های بین المللی با قوانینی که وضع می کنند روند دیپلماسی اقتصادی در سطح جهان را شکل می‌دهند. در مورد بازیگران داخلی نیز به ضرورت هماهنگی بیشتر در دیپلماسی اقتصادی میان بخش‌های مختلف حکومت و همچنین حضور بازیگران غیردولتی تأکید می‌شود زیرا در دیپلماسی اقتصادی برخلاف دیپلماسی سیاسی، مشتریان نهایی شرکت‌های عمومی و خصوصی هستند که قصد صادرات و واردات کالا یا خدماتی را دارند.

کشورها برای هماهنگی میان بازیگران داخلی گوناگونی که عملکرد آنها بر دیپلماسی اقتصادی کشور اثر می‌گذارد از ساختارهای حکمرانی و ترتیبات نهادی مختلفی استفاده می کنند. گسترش وظایف اقتصادی وزارت خارجه سبب شده است، در ۳۰ کشور دنیا از جمله ۱۵ کشور در حال توسعه وزارت امور خارجه و وزارت تجارت در یکدیگر ادغام شوند. همچنین با وجود اهمیت دیپلماسی اقتصادی باید به خاطر داشت که بخش حقیقی اقتصاد اثر بسیار مهم‌تری بر صادرات کالاها و خدمات و توسعه دارد و لذا نباید دیپلماسی اقتصادی را به عنوان حلال تمام مشکلات در نظر گرفت. در واقع بخشی از مشکل صادرات در کشور به دلیل مشکل در سرمایه گذاری و تولید، مسائل زیرساختی و لجستیکی، مشکلات بانکی و برخی مسائل دیگر است که خارج از حوزه دیپلماسی اقتصادی قرار داد. تا زمانی که این مشکلات مرتفع نشود نمی‌توان از دیپلماسی اقتصادی انتظار داشت کمک شایانی به اقتصاد کشور کند. در نهایت باید به این نکته اشاره کرد که اهمیت دیپلماسی اقتصادی سبب شد در ماده ۱۰۵ قانون برنامه ششم توسعه به آن اشاره شود. این توجه گرچه اقدام مناسبی بوده است اما اشکال‌هایی نیز در آن وجود دارد. در مجموع به نظر می‌رسد موفقیت در دیپلماسی اقتصادی جمهوری اسلامی ایران نیازمند نگاه همه جانبه به موضوع و اتخاذ راهکارهای اصولی است که مهم‌ترین آنها عبارتند از شناسایی و اتخاذ پارادایم‌ها و راهبردهای همکاری بلندمدت با هریک از کشورهای هدف، تدوین و اجرای استراتژی توسعه صنعتی کشور به منظور شناخت و تمرکز بر حوزه‌های اولویت دار در دیپلماسی اقتصادی، ایجاد هماهنگی میان بازیگران داخلی در این عرصه و استفاده از ابزارهای مختلف و متنوع دیپلماسی اقتصادی از جمله این مسیرها است.

ذکر این نکته ضروری است که با وجود اهمیت فراوانی که دیپلماسی اقتصادی دارد، اما در این میان باید از تأکید و توقع بیش از حد از دیپلماسی اقتصادی خودداری کرد و به خاطر داشت که بخش حقیقی اقتصاد اثر بسیار مهمی بر صادرات کالاها و تقویت دیپلماسی اقتصادی با سایر کشورها دارد. با توجه به اینکه ایران با موانع زیرساختی، گمرکی و لجستیکی فراوانی روبه رو است، اصلاح آنها شرط استفاده بهینه از دیپلماسی اقتصادی در جهت منافع کشور است.

یادداشت امروز

رشد اقتصادی مبتنی بر ابزارهای دیپلماتیک

ابوالفضل شادمان

گسترش بازارهای جهانی و ارتباط روزافزون بین کشورهای مختلف باعث شده است که محیط تجاری بسیاری از فعالیتهای اقتصادی با تغییر و تحولات زیادی روبه رو شود. در این شرایط، مفاهیم دیپلماسی اقتصادی از اهمیت بسزایی برخوردار است، به گونه ای که در دوران حاضر ایجاد فضای لازم در سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران از جمله شرایط الزامی بستر تعامل با اقتصاد جهانی را تشکیل داده است. در دنیای کنونی به دلیل در هم آمیختگی مفهومی و معنایی بحث هایی این چنین ارزش خود را از دست داده و شهروند دهکده جهانی نتیجه باور تربیت شده از این رو جهان به سمت تکامل و تعامل دوسویه میان علم روابط بین الملل یعنی دیپلماسی و علم انسان محور یعنی اقتصاد رفته است و این بدان معناست که دولت ها با ترکیب این دواژه در کنار در آمیختگی داخلی و مفهومی این دو دست به رفع مشکلات در عرصه های بین المللی می زنند و همین امر سبب شده است که امروزه جامعه ی جهانی با پارامترهای مبتنی بر علم دیپلماسی اقتصادی همچون میزان تولید ناخالص ملی بایکدیگر به سخن بپردازند. اصطلاح دیپلماسی اقتصادی اصطلاح جدیدی است که سابقه استفاده از آن به دهه ۱۹۵۰ بازمی گردد با این حال تنها در یک دهه اخیر است که بسیار مورد توجه قرار گرفته است. در واقع پژوهش‌های عملی در این خصوص از مواردی نادر در دهه ۱۹۵۰ به دهها مورد در هر سال در یک دهه اخیر رسیده است. از دلایل این امر می‌توان به توسعه جهانی شدن، روند رو به رشد حمایت گرایی و افزایش نقش مباحث اقتصادی در ملاحظات امنیتی اشاره کرد. در یک تعریف مختصر دیپلماسی اقتصادی استفاده از ابزار سیاسی بین المللی (دیپلماسی) برای به دست آوردن اهداف اقتصادی است. بر اساس این تعریف، دیپلماسی اقتصادی طیف وسیعی از مسائل و اقدامات از دیپلماسی تجاری تا روابط داوطلبانه و اجباری میان دولت‌ها را دربرمی گیرد. در باب اهمیت تأثیر تجارت بر توسعه، علاوه بر نظریات سنتی، بر اساس «نظریه پیچیدگی» هر قدر محصولات تولیدی و صادراتی یک کشور پیچیده‌تر باشند، آن کشور رشد اقتصادی پایدارتر و درآمد سرانه بیشتری خواهد داشت. شاخص پیچیدگی نشان می‌دهد که در خلال ۵۰ سال اخیر وضعیت ایران در مقایسه با سایر کشورها نه تنها بهبود نیافته، بلکه بسیار بدتر شده و به رتبه ۸۸ (در سال ۲۰۱۶) رسیده است. تنوع بخشی به محصولات صادراتی (یکی از دو محور نظریه پیچیدگی) به عنوان بنیانی برای رشد اقتصادی از سوی دانشمندان مطرح است و اصولاً فرایند توسعه اقتصادی را فرایند تغییر ساختاری تعریف می کنند به گونه‌ای است که کشورها از تولید «کالاهای کشورهای فقیر» به سمت تولید «کالاهای کشورهای ثروتمند» حرکت کنند. استراتژی توسعه صنعتی یا سیاست صنعتی عامل این تغییر ساختار بوده و سیاست‌های تجاری و دیپلماسی اقتصادی ابزاری برای سیاست صنعتی است. تحریم های ایالات متحده آمریکا و فرصت ایجاد شده در تجارت با کشورهای منطقه، اهمیت توجه به گسترش روابط با همسایگان و حضور در بازارهای منطقه را نسبت به قبل بیشتر کرده است. با توجه به موقعیت جغرافیایی، ایران ظرفیت بسیار بالایی در دستیابی به بازار کشورهای همسایه را دارد.

ادامه در صفحه ۳